

Strategie postupu zvládnání dopadů uprchlické vlny související s invazí Ruské federace v oblasti prevence kriminality pro období 2025 – 2026 v Kraji Vysočina.

1. Úvod
2. Analýza současného stavu
3. Cíle strategie
4. Doporučená opatření
5. Financování
6. Monitorování a evaluace
7. Závěr
8. Zdroje

1. Úvod

Strategie postupu zvládnutí dopadů uprchlické vlny související s invazí Ruské federace v oblasti prevence kriminality pro období 2025 - 2026 v Kraji Vysočina je doplňujícím dokumentem Koncepce prevence kriminality 2023 - 2027 a každoročních Programů prevence kriminality Kraje Vysočina.

Od roku 2022 došlo v důsledku invaze Ruské federace na Ukrajinu k výraznému nárůstu počtu uprchlíků v České republice, včetně Kraje Vysočina. Přestože většina příchozích osob dodržuje zákony a postupně se integruje do společnosti, mohou být rizika spojená s kriminalitou – jak ze strany uprchlíků, tak vůči nim – zvýšená. Uprchlíci často čelí sociální nejistotě, kulturním bariérám a ekonomickým problémům, což může zvyšovat riziko kriminality. Strategie se zaměřuje na prevenci kriminality ve všech jejích formách, podporu integrace uprchlíků a zajištění bezpečnosti pro všechny obyvatele kraje.

2. Analýza současného stavu

Demografická situace: Na Vysočině pobývá přibližně 31 000 uprchlíků z Ukrajiny (dle Českého statistického úřadu k 30. 11. 2024). Z toho cca 15 tis. jsou uprchlíci, kteří do Kraje Vysočina přišli z důvodu války v jejich zemi.

Kriminalita: Ve srovnání s rokem 2023 došlo v roce 2024 k poklesu kriminality páchané cizinci a to ze 408 na 361 případů. Nejčastěji se jedná o krádeže prosté, majetkovou kriminalitu, maření výkonu úředního rozhodnutí, ublížení na zdraví.

Trestná činnost páchaná cizinci:

	2021	2022	2023	2024
registrováno	222	286	415	401

	2021	2022	2023	2024
násilná trestná činnost	34	34	49	71
mravnostní trestná činnost	8	1	10	3
majetková trestná činnost	47	54	92	80
ostatní trestná činnost	40	66	125	68
zbývající trestná činnost	86	134	137	147
krádeže vloupáním	21	15	14	15
obecná kriminalita	125	150	261	213
krádeže prostě	20	30	50	33

(Data k 31. 12. 2024)

Aktuální poznatky z praxe: V Kraji Vysočina bylo k 30. 11. 2024 přes 31 000 cizinců, z toho přes 20 000 Ukrajinců. Od příchodu Ukrajinců s dočasnou ochranou se z Ukrajinců splývají

jejich práva a povinnosti, čímž se dopouští protiprávního jednání (například výkon nelegální práce v domnění, že mají volný přístup na trh práce, ačkoli tomu tak u vybraných skupin Ukrajinců není). V Kraji Vysočina je cca 5 500 cizinců s jiným pobytovým oprávněním, než je dočasná ochrana. Tyto osoby mají odlišná práva i povinnosti.

Osoby z Ukrajiny mají dle informací z regionálních poradních platforem pořádaných Centrem na podporu integrace cizinců pro Kraj Vysočina nedostatek formálně správných informací v jazyce, kterému rozumí. Z nedostatku informací následně vznikají problémy bezpečnostního rázu. Dle informací od PČR se mezi ukrajinskou komunitou zvyšuje počet případů řízení motorových vozidel pod vlivem návykové látky, vyskytují se padělané a pozměněné doklady. Pracovnice Intervenčního centra Kraje Vysočina pracují s ukrajinskými občany v oblasti výskytu domácího násilí. Od roku 2022 se v kraji rozšířily ukrajinské agentury práce i ukrajínští zprostředkovatelé a podle pracovníků Centra na podporu integrace cizinců pro Kraj Vysočina se zvýšil počet osob pracujících na černo. Vzrůstá pracovní vykořisťování a nelegální praktiky zaměstnavatelů. Ukrajinci jsou často závislí na zaměstnavateli, protože jim současně poskytuje i bydlení. Bojí se odejít ze zaměstnání, protože se bojí, jak a kde by hledali nové bydlení. Základní školy i orgány sociálně právní ochrany dětí se stále setkávají s neplněním povinné školní docházky, s výchovnými problémy a také s týráním či zanedbáváním dětí. Bezpečnostní situaci nepřímo ovlivňují i informace na sociálních sítích, které jsou často zavádějící nebo mylné. Cílem brožury je předat Ukrajincům základní informace o jejich právech a povinnostech a také kontakty na instituce, webové stránky, kde jsou aktuální a ověřené informace.

Aktuální bezpečnostní problémy v Kraji Vysočina:

- Neznalost zákonů a místních vyhlášek
- Práce na černo, pracovní vykořisťování
- Domácí násilí
- Neplnění/zanedbávání povinné školní docházky
- Neznalost práva a povinností a s tím související využívání služeb „ukrajinských zprostředkovatelů“ a porušování práv
- Problémy na úseku dopravy (řízení pod vlivem návykové látky, bez platného řidičského průkazu atd.)
- Nedůvěra v instituce nebo neznalost institucí, které nabízí pomoc
- Nerozlišování pobytového oprávnění cizince a s tím související porušování zákona o pobytu cizinců, zákona o zaměstnanosti atd.

3. Cíle strategie

1. Minimalizace kriminality související s uprchlickou krizí:

- Prevence majetkové, násilné a drogové kriminality.
- Ochrana uprchlíků před zneužíváním (např. obchod s lidmi, nucená práce).

2. Zajištění bezpečnosti pro všechny obyvatele kraje:

- Podpora spolupráce mezi komunitami a bezpečnostními složkami.

3. Integrace a adaptace uprchlíků:

- Podporovat sociální a ekonomickou integraci uprchlíků za účelem prevence sociálního vyloučení a snižování rizika kriminality.

4. Posílení prevence kriminality:

- Zaměřit se na preventivní opatření, která zohledňují specifické potřeby uprchlíků a místní komunity.

4. Doporučená opatření

1. Asistenti prevence kriminality (APK):

Zavést programy s asistenty prevence kriminality, kteří budou působit jako prostředníci mezi komunitou a bezpečnostními složkami.

2. Domovníci-preventisté:

Implementovat programy s domovníky-preventisty v ubytovacích zařízeních pro uprchlíky, kteří budou dohlížet na bezpečnost a pořádek.

3. **Vzdělávací programy:** Organizovat školení pro uprchlíky zaměřená na právní povědomí, kulturní integraci a prevenci kriminality.
4. **Spolupráce s NNO:** Zapojit nestátní neziskové organizace do realizace preventivních programů a poskytování podpůrných služeb.
5. **Průběžná aktualizace preventivní brožury zaměřená v oblasti prevence kriminality.**

6. Financování

Dotáční programy: Využít dotační programy Ministerstva vnitra ČR pro oblast prevence kriminality na rok 2025, které jsou určeny pro města, obce a kraje.

Krajské rozpočty: Alokace části rozpočtu Kraje Vysočina na podporu v oblasti problematiky cizinců více popsané v Programu prevence kriminality Kraje Vysočina.

7. Monitorování a evaluace

Pravidelné hodnocení: Provádět pravidelné hodnocení účinnosti implementovaných opatření a přizpůsobovat je aktuálním potřebám.

Sbírání dat: Shromažďovat data o kriminalitě a bezpečnostní situaci v regionu s ohledem na přítomnost uprchlíků.

8. Závěr

Strategie prevence kriminality v souvislosti s uprchlickou vlnou na období 2025–2026 si klade za cíl nejen minimalizovat rizika spojená s kriminalitou, ale také podporovat inkluzi a spolupráci mezi komunitami. Úspěšná implementace strategie přispěje k bezpečnému a soudržnému Kraji Vysočina.

Tato strategie by měla být flexibilní a reagovat na měnící se situaci v oblasti migrace a bezpečnosti, přičemž by měla zohledňovat specifika Kraje Vysočina a potřeby jeho obyvatel.

9. Zdroje

Ministerstvo vnitra ČR: „Strategie prevence kriminality v ČR 2022–2027“.

Ministerstvo vnitra ČR: Vyhlášení výzvy Programu prevence kriminality na místní úrovni na rok 2025 – 2. kolo ke zvládnutí dopadů uprchlické vlny souvisejících s invazí Ruské federace na Ukrajinu.

Policie ČR – statistické údaje uvedené na: <https://mv.gov.cz/clanek/statistiky-kriminality.aspx>

Intervenční centrum na podporu integrace cizinců pro Vysočinu.

Týdenní situační zpráva: Ministerstvo vnitra ČR